

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Tres tastos sucosos dels canvis al DIEC2 del maig del 2020

Al'espera que aparegui un diccionari fet de cap i de nou amb noves metodologies –aprofitant la via oberta pel *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDL) sota la direcció de Joaquim Rafel i Fontanals–, el DIEC2 es va actualitzant periòdicament. La periodicitat ha pujat de freqüència (de biennal a anual) –mantenint la seva modèlica transparència– d'ençà que la Comissió de Lexicografia (CdL) la presideix Josep Martines. És un esforç lloable en temps de recursos humans i econòmics migrats. Aquí em centraré en canvis que en algun cas poden alimentar la crítica (és una mica la meua feina), però vull deixar clar que la feina global d'aquesta CdL mereix una nota alta.

‘Empoderar’ i ‘empoderament’. Finalment, ja tenim els dos mots més de moda entre els polítics progressistes al DIEC2. És el final d'un viacrucis que va arrencar fa 18 anys. I no va ser fins a finals del 2019 que el Consell Supervisor del Termcat (CST) va deixar de defensar les formes *apoderar* i *apoderament* per traduir al català els termes anglesos *empower* i *empowerment*. Mentre alguns grans mitjans veien inviable aquesta proposta i utilitzaven les formes que ara entren al DIEC2, el CST mantenia que *empoderar* no era necessari i adequat si ja teníem *apoderar*. Durant 18 anys, doncs, va ser insensible a l'argument que, precisament perquè *apoderar* ja existia i tenia altres significats, era molt més eficaç comunicativament *empoderar*. Tant de temps per veure la llum –amb la consegüent dualitat desconcertant– només s'explica per la feble influència de comunicadors connectats amb l'ús davant filòlegs erudits massa tancats en el seu món. Però la novetat no acaba aquí, perquè la CdL modifica *de facto* la decisió –del tot qüestionable– del CST de mantenir com a sinònims igual de vàlids *apoderar* i *apoderament*. Al DIEC2 només *empoderar* i *empoderament* tindran el nou sentit. El seny s'imposa. Hem d'aconseguir que no trigui tant a fer-ho, i que les formes desestimades desapareguin del Termcat.

‘Massa’ i ‘gaire’. Una novetat important del DIEC2 és l'accepció 1.2 i 2.3 de l'entrada *massa*: “En oracions de sentit negatiu, *gaire*”, amb els exemples “No hi ha massa feina: més aviat hi ha calma” i “Últimament no ens veiem massa”. Les noves accepcions reflecteixen un ús molt arrelat, però plantejen un doble problema. D'una banda, fan *gaire* –un mot ja molt poc usat– prescindible. I, de l'altra, fan que *massa* tingui un sentit dual en certes frases que crea cer-

ta ambigüitat. En efecte, *massa* també pot mantenir el seu sentit bàsic –“en grau excessiu”– en frases negatives, tal com es veu en aquesta mateixa entrada amb l'exemple d'1.1 “No beguis massa aigua, que et farà mal”. Així doncs, quan abans li deia a algú “No mengis massa”, normativament li estava dient que no mengés més del compte. (Si li volia dir que mengés poc, li havia de dir “No mengis gaire”). Ara, també normativament, tant li puc estar dient que

ÉS BO CONSTATAR QUE AL FINAL EL SENY S'IMPOSA, PERÒ HEM D'ACONSEGUIR QUE NO TRIGUI TANT A FER-HO

meni poc com que no mengi més del compte. L'ambigüitat és consubstancial a la llengua però, en aquest cas, potser no era mala idea reduir-la fent alhora necessari el mot *gaire*. I resulta rellevant el que diu en aquest sentit la GIEC (pàg. 1304): “El quantitatiu *massa* no sol usar-se en contextos negatius, ja que amb aquest valor s'empra generalment el quantitatiu negatiu *gaire*”. (Una descripció, tot sigui dit, que sembla que respongui més a un desig que a una realitat.) I afegeix després: “En els parlars en què *gaire* ha perdut vitalitat

[tortosí i valencià], sí que és normal que *massa* i *molt* quedin afectats per la negació i presentin, per tant, el significat de *gaire*”. Acabem, doncs, amb la impressió que les noves accepcions de *massa* tenen una matisació dialectal, i que obviant-la –com fa per norma el DIEC2– passa a ser encara més precària la ja escassa vitalitat de *gaire*.

‘Maleducat’. No fa gaire vaig lamentar que l'Optimot de vegades argumentés tan poc la difusió de la norma. En seria un exemple, fins fa molt poc, la fitxa 7338/2: “A diferència de determinats adjectius compostos, com ara *malcriat*, *malcriada*, que s'escriuen amb els dos components aglutinats, l'expressió *mal educat*, *mal educada*, que significa ‘que té mala educació’, s'escriu amb els dos termes separats. Per exemple: *El teu company de feina és un mal educat* (i no *El teu company de feina és un maleducat*)”. Amb l'admissió ara al DIEC2 del mot *maleducat*, l'Optimot l'ha substituïda per la fitxa 7338/4: “L'adjectiu *maleducat* significa ‘que és groller o inoportú’. S'escriu aglutinat perquè no és tan sols la suma de l'adverbi *mal* i el participi *educat* sinó que és el contrari de *educat*. Per exemple: *És un nen tan maleducat que diu una grolleria rere l'altra*”. Potser l'Optimot troba més fàcil argumentar la norma quan és convincent. ♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] **L'enigma de l'habitació 622**
JOËL DICKER / La Campana
672 pàgines i 22,90 € -/1

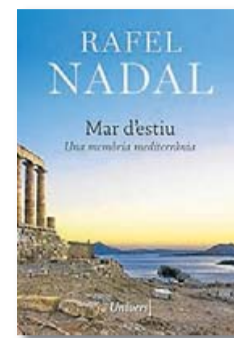
[2] **Canto jo i la muntanya balla**
IRENE SOLÀ / Anagrama
168 pàgines i 16,90 € 1/57

[3] **Boulder**
EVA BALTASAR
Club Editor
160 pàgines i 16,90 € 2/14

[4] **Gent normal**
SALLY ROONEY
Periscopi
298 pàgines i 19,90 € 4/36

[5] **Seguiré els teus passos**
CARE SANTOS / Columna
512 pàgines i 20,90 € -/1

NO-FICCIÓ

[1] **Mar d'estiu**
RAFAEL NADAL
Univers
224 pàgines i 18,50 € 1/13

[2] **Una forta abraçada**
SANDRO ROSELL
Rosa dels Vents
304 pàgines i 18,90 € 2/2

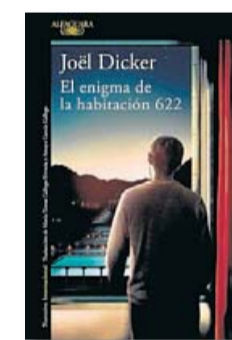
[3] **Dones valentes**
MERITXELL FEIXAS
Ara Llibres
150 pàgines i 17,50 € 3/15

[4] **El primer capità**
ENRIC CALPENA
Edicions 62
384 pàgines i 20,90 € -/2

[5] **Pandèmia**
SLAVOJ ZIZEK
Anagrama
120 pàgines i 9,90 € 4/2

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] **El enigma de la habitación 622**
JOËL DICKER / Alfaguara
624 pàgines i 22,90 € -/1

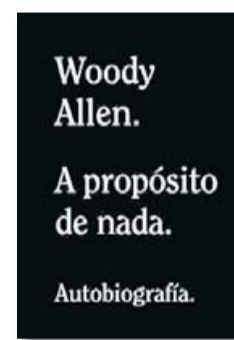
[2] **La nena**
CARMEN MOLA
Alfaguara
360 pàgines i 19,90 € 1/3

[3] **La madre de Frankenstein**
ALMUDENA GRANDES / Tusquets
560 pàgines i 22,90 € 2/19

[4] **Mujeres que no perdonan**
CAMILLA LÄCKBERG / Planeta
224 pàgines i 19 € 6/2

[5] **A corazón abierto**
ELVIRA LINDO
Seix Barral
352 pàgines i 20,90 € 7/14

NO-FICCIÓ

[1] **A propósito de nada**
WOODY ALLEN
Alianza
440 pàgines i 19,50 € 1/3

[2] **El infinito en un junco**
IRENE VALLEJO
Siruela
448 pàgines i 24,95 € 2/26

[3] **Pandèmia**
SLAVOJ ZIZEK
Anagrama
120 pàgines i 9,90 € 3/2

[4] **La desaparición de los rituales**
BYUNG-CHUL HAN / Herder
128 pàgines i 12 € 4/4

[5] **La Biblia de Masterchef**
RTVE
Espasa Calpe
448 pàgines i 23,70 € 8/3

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat